

Unge DUER – De Unges Egen Rettighetsbase
Menneskeverd og rettferd – av og for unge
www.ungeduer.no

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

Oslo, søndag. 11. november 2012

Høringsuttalelse: Forslag til endring i barnevernloven

Unge DUER er en rettighetsbase bestående av driftsleder og unge voksne skribenter og foredragsholdere særlig opptatt av barn og unges rettigheter. Unge DUERs hovedmålsetting er å jobbe for en bedre etterlevelse av barns rettigheter i alle samfunnsområder. Vi er aktive samfunnsdebattanter med et særlig fokus på menneskeverd og rettferd, av og for unge.

Vi ønsker å bidra til bedre rettighetsinformasjon, økt fokus på rettssikkerheten til barn og unge, og bevisstgjøring av medmenneskelighet og rettferdighet fra et barneperspektiv. Vi tilbyr rettighetsinformasjon og informerer barn og unge om relevante organer/organisasjoner eller personer som jobber for barns rettigheter. Vi holder også undervisningsrekker og foredrag om barns rettigheter og er aktive skribenter.

Unge DUER ble etablert i juni 2012. Vi har ikke blitt invitert til å delta i denne høringsrunden, men tillater oss likevel å fremlegge en uttalelse om lovendringsforslaget da vi besitter viktig kompetanse - både erfaringsbasert og akademisk - innen barnevernsfeltet. Dette er kompetanse vi mener det er viktig for Departementet å ta med i betraktning i deres videre arbeid med endringsforslaget.

Barne-, og likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har i brev av 05.09.12 sendt ut til høring ulike forslag til endringer i Lov om barnevern av 17. juni 1992 med senere endringer, samt forslag til endringer i finansieringsansvaret, i den faglige samhandlingen mellom stat og kommune på barnevernområdet, og innen barns rettigheter og rettssikkerhet i barnevernet. Høringsfristen ble satt til 12.11.12.

Flere gode forslag men uryddig prosess

Unge Duer mener at flere forslag innebærer viktige og riktige endringer i arbeidet for å gjøre dagens barnevern bedre. Det er positivt at det fokuseres på å stille krav til faglighet og til at kvaliteten på tjenestene er gode og likeverdige. Det er videre positivt med styrking av barns medbestemmelse og medvirkning.

Unge Duer opplever imidlertid at det har funnet sted en uryddig prosess rundt behandlingen av barns rettsstilling i barnevernet, og generelt om behandlingen av de ulike evalueringer og arbeidsutvalg som har funnet sted om kartleggingen av barnevernet. Dette vil vi innledningsvis kommentere før vi kommer med våre innspill til høringen.

Felles gjennomgåelse av resultater

I 2010 og 2011 ble det gjort en bred evaluering av barnevernsreformen av 2004. Når vi nå sitter med resultatene på disse evalueringene, burde det være av særlig interesse for BLD å samle de ulike aktører – i etterkant - for å skape en bred dialog. Dette kunne ha bidratt til bedre fellesforståelse, både for de som jobber med barnevern kommunalt, statlig og regionalt, og ikke minst for de som benytter seg av barneverntjenestene; barna, foreldrene og fosterforeldrene. En felles gjennomgåelse av de omfattende evalueringer som ble gjort ville sikret en bedre fellesforståelse av de faktiske forhold som er avdekket.

Barns medvirkning i prosessen har ikke vært tilfredsstillende

For å få til viktige og riktige endringer i barnevernet er det helt essensielt at alle de involverte parter får en reell mulighet til deltakelse og innflytelse i prosessen. Det er på denne måten at viktig og nyansert innsikt bidrar til gode løsninger og riktig forståelse av problemene. Her mener vi at BLD i for liten grad har lagt til rette for å gi barnevernsbarn gjennom egne representanter, anledning til å delta i prosessene. Dette mener vi er beklagelig.¹

Rettighetsfesting av barneverntjenester burde ha blitt behandlet nå

Slik BLD viser til i sitt høringsnotat, er det ikke mulig å følge opp alle funn fra evalueringen i dette høringsnotatet. Unge Duer har forståelse for at BLD vil følge opp dette i det videre arbeidet. Vi har imidlertid ikke forståelse for at spørsmålet om rettighetsfesting av barnevernloven ikke ble tatt til behandling under denne høringen som nettopp omhandler lovendringsforslag i barnevernloven. Vi mener det er en nær tilknytning mellom spørsmålet om å lovfeste barns rett til medvirkning, lovfeste et forsvarlighetskrav, og spørsmålet om å rettighetsfeste barnevernloven. Det er videre viktig å påpeke at vurderingene som er gjort i Raundalen-rapporten, knytter seg først og fremst til forholdet mellom foreldre og barn og det biologiske prinsippet. Det er her ikke tatt en selvstendig behandling av andre viktige faktorer knyttet til spørsmålet om å rettighetsfeste loven.

Nedenfor følger innspill til de ulike forslag vi ønsker å kommentere. For de øvrige deler av høringsutkastet er vi i hovedsak enige i BLDs forslag.

¹ Barnevernsproffene (side 23 i høringsnotatet) gjorde en prisverdig innsats med å løfte frem stemmen til barnevernsbarna i evalueringsprosessen. Men, andre representanter fra brukerne i barnevernet ble i for liten grad inkludert i de øvrige prosesser i BLDs arbeidsgupper og arbeidsutvalg; Barnevernpanelet (side 23 i høringsnotatet) oppnevnte tidligere leder i Landsforeningen for barnevernsbarn (Lfb) til å sitte i panelet. Da hun kort tid etter oppnevnelsen ikke hadde anledning til å delta i panelet, fikk ikke Lfb anledning til å erstatte hennes plass med en annen representant fra Lfb. Barnevernpanelet ble dermed ikke representert av Lfb og Lfb fikk ikke anledning til å ta del i de viktige diskusjoner som ble gjort. I 2010 oppnevnte BLD et viktig arbeidsutvalg (side 24 i høringsnotatet) som skulle se på de ulike tiltak for å styrke de kommunale fosterhjemmene. Arbeidsgruppen besto av Bufdir, Norsk fosterhjemsforening, Norsk barnevernlederorganisasjon, KS, og en representant fra det kommunale barnevernet. Undertegnende/daværende styremedlem i Lfb ba allerede i starten av deres arbeid, om å bli invitert til å ta del i arbeidsgruppen fordi det måtte være viktig at gruppen også besto av en representant for barnevernsbarna. Med velvilje fra lederen i arbeidsgruppen ble det bedt til BLD om tillatelse til dette. Dette resulterte i at undertegnende fikk ta del under hele prosessen i arbeidsgruppen på lik linje som resten av gruppen, men kun med status som observatør og på frivillig basis.

1. Bedre samhandling mellom stat og kommune: kommunene får et tydeligere faglig ansvar innenfor sitt formelle ansvarsområde og Bufdir får videreført sin oppgave som fagutvikler. Gode forslag til endringer i finansieringsform.

a. Bedre faglig samhandling

BLD foreslår at kommunene skal få ansvar for en større del av barnevernets oppgaver. Samtidig er det foreslått å begrense statens faglige ansvar ved valg av type tiltak for det enkelte barn, til å gjelde ivaretagelsen av bistandsplikten ved plassering av barnet utenfor hjemmet. Staten skal etter dette kunne inngå i dialog med kommunene, men ikke overprøve kommunene innenfor kommunalt ansvarsområde. Dette tilsier at kommunene får mer faglig ansvar, noe vi i Unge Duer stiller oss positive til.

Det er i tillegg til dette foreslått å etablere et nasjonalt kunnskapssenter og vi stiller oss positive til at det etableres i Bufdir, slik også Riksrevisjonen har anbefalt. Vi mener det er viktig og riktig at staten har et overordnet ansvar med fagutvikling og med å sikre et likeverdig tilbud til alle barn i alle kommuner. FNs barnekomité har under sine siste merknader uttrykt bekymring når det gjelder den store forskjellen i kommunenes implementering av FNs barnekonvensjon i kommunene.

Videre er det foreslått at staten skal ha hjemmel til å kreve at kommunen skal utrede ytterligere i de tilfeller der kommunen anser utredningen ferdigstilt. Vi er bekymret for i hvilken grad dette kan bidra til å vanskeliggjøre dialogen mellom stat og kommune. Dette vil dreie seg om enkeltsaker der vi antar at det lokale fagteam til kunne gi et pålegg til kommunen. Dette er slik vi ser det, en form for tilsynsmyndighet som først og fremst er tillagt Fylkesmannen og vi lurer på hvordan BLD ser for seg å endre på en allerede etablert og lovfestet tilsynsmyndighet.

Unge Duer stiller seg uansett positive til at det gis en forskrift som kan gi konkrete føringer på samhandlingen mellom stat og kommune. Vi er også positive til at staten fortsatt skal ha et ansvar for kunnskapsbygging og kompetanseheving i kommunene.

b. Endringer i finansieringsform

BLD foreslår å øke den kommunale egenbetalingen for institusjonsplasser og at kommunene skal betale en tilnærmet lik prosentandel av de ulike barneverntiltakenes faktiske kostnader. Unge Duer mener det kan være positivt med lik egenandel fordi det vil i større grad kunne føre til økt fokus på valg av tiltak, i stedet for de økonomiske hensyn. Denne overføringen av midler fra stat til kommune vil kunne gi kommunen mer ansvar og valgfrihet.

Vi ser imidlertid viktigheten med at slike midler blir øremerket for å sikre at pengene går dit de skal.

2. Barns rett til medvirkning bør lovfestes, men:

a. Dette bør først og fremst behandles i sammenheng med spørsmålet om rettighetsfesting av barneverntjenester

Vi viser til tidligere merknader om prosessen ved behandlingen av dette spørsmålet og andre barnevernrettslige spørsmål. Dette burde blitt behandlet sammen med spørsmålet om rettighetsfesting av barnevernloven.

Når dette er sagt, er vi positive til at denne retten lovfestes. Det er viktig å sikre medvirkning fra barn og unge i hele prosessen i barnevernet.

Det er et velkjent problem at barn i for liten grad blir hørt eller betraktet som rettssubjekter i egen sak. Det finnes mange eksempler der det har blitt truffet svært inngipende vedtak der barn – til tross for at alder og modenhet tilsier det - ikke har blitt gitt muligheten til å uttale seg. Men det finnes også mange eksempler på barn som blir hørt, men der deres uttalelser ikke blir tatt i betraktning i deres sak. Dette mener vi derfor er minst like viktig å sørge for å sikre, at barns uttalelser blir tatt til vurdering. I motsatt fall får denne retten liten praktisk betydning.

Unge Duer mener det viktig at barns rett til medvirkning lovfestes og at det gjennom forskrift blir nærmere regulert hvordan dette skal anvendes, om fremgangsmåte, klageadgang mm.

b. I ordlyden til gjeldende bestemmelse må det tydeliggjøres at det dreier seg om barns rett til *deltakelse og påvirkning* i egen sak.

Unge Duer mener det er svært viktig å ha en klar forståelse av hva som menes med ordet «medvirkning». Dette bør bli nærmere definert og avklart slik at ikke det gir rom for ulike tolkninger. Det viktige her er å tydeliggjøre barns rett til å delta i saker og påvirkning i egen situasjon. Dette er noe vi mener burde fremkomme i ordlyden til bestemmelsen.

c. Det bør fremkomme et lovpålagt dokumentasjonskrav på hvordan barnets uttalelser har blitt vurdert og tatt i betraktning i saksprosessen.

Som en forlengelse av foregående punkt anser Unge Duer det som særlig viktig at barn ikke bare blir hørt, men at deres uttalelser faktisk blir tatt i betraktning. For å sikre dette mener vi det er viktig å lovfeste et dokumentasjonskrav der barnevernet plikter å dokumentere at barns uttalelser har blitt vurdert og tatt i betraktning i den enkelte sak.

3. Det bør være en tillitsperson til barn i barnevernet men ikke på frivillig basis, dette tiltaket bør være basert på kompensasjon.

Unge Duer støtter BLDs forslag om å endre barnevernlovens § 4-1 annet ledd, slik at barnet får en egen rett til tillitsperson. Dette er noe som allerede i mer eller mindre grad praktiseres innenfor ulike barneverntjenester, vår opplevelse er at det er en lav terskel blant barnevernsarbeidere med å legge til rette for at barn kan ha med seg en tillitsperson med på møter med barnevernet. Det er likevel viktig at dette blir lovfestet.

Vi er imidlertid bekymret for at dette forslaget får liten praktisk betydning dersom det skal baseres på frivillighet. Det er viktig at tillitspersonene kan få en kompensasjon for eksempel når de tar del i møter med barnevernet og på den måten også være fleksible og mer tilgjengelige for det enkelte barnet.

4. Lovfesting av et forsvarlighetskrav i barnevernloven

Unge Duer støtter forslaget om å innføre et prinsipp om at tjenestene i barnevernet skal være forsvarlige. Dette er imidlertid noe som krever en nærmere juridisk gjennomgang der det vil være særlig viktig å definere og kartlegge hva som skal være å anse om en «forsvarlig tjeneste i barnevernet»

5. Tilsynet av barn i fosterhjem bør legges til Helsetilsynet ved Fylkesmannen.

BLD foreslår at ansvaret for tilsyn med barn plassert utenfor hjemmet legges til kommunen og ikke spesifikt til barneverntjenesten. Det er nevnt som et eksempel at tilsynsordningen

kunne blitt overført til kommunens pleie- og omsorgstjeneste. Dette er vi ikke enige i, først og fremst fordi dette etter vårt syn ikke vil kunne løse problemene som allerede foreligger. Det blir som å flytte et problem fra et sted til et annet hvor de samme utfordringene vil gjøre seg gjeldende.

Det er i tillegg til dette også blitt vurdert at Helsetilsynet ved Fylkesmannen overtar dette tilsynsansvaret, noe vi er enige i. Dette mener vi vil føre til profesjonalisering av tilsynet i fosterhjemmene.

Vi håper at Departementet finner våre betraktninger nyttige og vi står til tjeneste dersom det skulle være spørsmål.

Med vennlig hilsen

for Unge DUER – De Unges Egen Rettighetsbase

Cecilia Dinardi
Driftsansvarlig i Unge Duer

Elisabeth Cecilie Bråten
Ung Due